

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Edukacji Włączającej

DEW-WES.4035.17.2025.MP

Szanowna Pani,

w odpowiedzi na petycję z 5 listopada 2024 r.¹ i jej aktualizację z 9 grudnia 2024 r., złożoną na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy z dn. 5 września 2014 r. *o petycjach* (Dz.U. z 2018 r. poz. 870) w sprawie wsparcia dzieci z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej, uprzejmie informuję.

System oświaty zapewnia dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej².

Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) podejmuje szereg działań na rzecz podnoszenia jakości edukacji włączającej, których celem jest poprawa funkcjonowania wszystkich uczniów, w tym z ADHD. Prowadzone przez MEN działania skupiają się na rozwijaniu mocnych stron, zainteresowań i talentów każdego ucznia, a także takim organizowaniu kształcenia, by uczniowie z różnymi potrzebami mogli się efektywnie uczyć.

Zakres działań resortu koncentruje się wokół następujących obszarów.

I. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w placówkach wychowania przedszkolnego, szkołach i placówkach nie jest elementem wsparcia „doraźnego”, lecz stanowi jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej przedszkola, szkoły i placówki³.

Oznacza to, że każdy uczeń, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami, ma prawo do pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowanej przez szkołę, do której uczęszcza. Pomoc ta jest udzielana nieodpłatnie i na zasadzie dobrowolności. Polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym. Szczegółowe kwestie w tym zakresie zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Edukacji

¹ <https://www.gov.pl/web/edukacja/petycja-zlozona-5-listopada-2024-r>

² Art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 poz. 737, z późn. zm.)

³ Art. 109 ust.1 pkt 5 ww. ustawy.

Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁴.

Podstawą do objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną jest zgłoszenie tej potrzeby do dyrektora szkoły przez m. in. ucznia, jego rodziców, nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej lub specjalistę prowadzącego zajęcia z uczniem, pomoc nauczyciela czy asystenta edukacji romskiej⁵.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów. Może być udzielana np. w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia, zajęć specjalistycznych (np. korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne), innych zajęć terapeutycznych oraz zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Pomoc ta może obejmować również porady i konsultacje.

II. Standaryzacja zatrudnienia nauczycieli specjalistów

W celu poprawy dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, od 1 września 2022 r. rozpoczęło się wdrażanie pierwszego etapu standaryzacji zatrudniania w przedszkolach i szkołach nauczycieli specjalistów. Wprowadzenie standardów zostało rozłożone na dwa etapy: I etap od 1 września 2022 r. i II etap od 1 września 2024 r.⁶

Od momentu wprowadzenia standardów w roku szkolnym 2021/2022, liczba etatów nauczycieli specjalistów wzrosła o ponad 140%, z ok. 22 tys. do ponad 53,7 tys. W wyniku podejmowanych przez resort działań, w roku szkolnym 2024/2025 liczba etatów psychologów w szkołach i placówkach objętych standardem zatrudnienia specjalistów wzrosła o ponad 2,7 tys. etatów (+ 26,0%), z 10,5 tys. etatów w roku szkolnym 2023/2024 do niemal 13,3 tys. w bieżącym roku szkolnym.

Zwiększona liczba nauczycieli specjalistów oznacza zwiększony dostęp do wsparcia w przedszkolu/szkole, bez potrzeby uzyskiwania dodatkowych dokumentów wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, takich jak opinia czy orzeczenie.

III. Przygotowanie nauczycieli w obszarze neuroróżnorodności

Resort edukacji realizuje szereg działań, które mają na celu rozwijanie kompetencji kadr systemu oświaty. Zakres tematyki doskonalenia nauczycieli i specjalistów obejmuje m.in. kwestie kształcenia i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i uczniom dzieciom i uczniom nieneurotypowym.

W 2024 r., w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), rozpoczęła się realizacja projektu pn. „Przygotowanie kompleksowego wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych”. W projekcie, wspólnie z poradniami oraz ich organami prowadzącymi, wypracowywane są założenia zmian organizacyjnych, których celem jest poprawa jakości świadczonego przez te instytucje wsparcia. We współpracy z partnerem

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1798.

⁵ § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

⁶ Art.42 d ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.).

projektu – Szkołą Główną Handlową w Warszawie – opracowane zostały założenia realizacji kompleksowego wsparcia w zakresie rozwoju kompetencji pracowników poradni, a także wdrażania kultury organizacyjnej oraz zarządzania zasobami poradni w taki sposób, aby możliwe było bardziej efektywne wspieranie dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.

Kolejny projekt FERS pn. „Przygotowanie systemu informatycznego wspierającego poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne” realizowany jest przez Centrum Informatyczne Edukacji w partnerstwie z MEN. Celem projektu jest stworzenie systemu informatycznego, wspierającego funkcjonowanie systemu pomocy i poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego. W systemie zostanie zapewniony dostęp do opracowanych w projektach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) i sfinansowanych z budżetu MEN narzędzi diagnostycznych, które wspierają trafną diagnozę potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, z uwzględnieniem kontekstu środowiska przedszkolnego/szkolnego. Od stycznia br. obowiązują przepisy, które umożliwiają działanie ww. systemu⁷. Narzędzia będą nieodpłatnie udostępniane nauczycielom specjalistom zatrudnionym w poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz przedszkolach i szkołach. Planowana data udostępnienia narzędzi w systemie informatycznym to druga połowa 2025 r.

MEN, w porozumieniu z jednostkami podległymi i nadzorowanymi, zlecił również realizację szeregu szkoleń mających na celu poszerzenie kompetencji kadr oświatowych oraz wspieranie ich w realizacji zadań na rzecz pracy z młodzieżą z uwzględnieniem różnicowania ich potrzeb, w tym także na rzecz dzieci i uczniów z ADHD.

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), centralna placówka doskonalenia nauczycieli prowadzona przez Ministra Edukacji Narodowej, realizuje w roku szkolnym 2024/2025 następujące formy doskonalenia dyrektorów i nauczycieli:

- wdrażanie zaleceń postdiagnostycznych i organizowania wsparcia dla uczniów z ADHD w rzeczywistości szkolnej,
- wzmocnienie kompetencji kadr systemu oświaty w zakresie metod pracy z grupą zróżnicowaną, z uwzględnieniem uczniów z ADHD,
- podniesienie umiejętności kadr młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW) i młodzieżowych ośrodków socjoterapii (MOS) w zakresie pracy z wychowankiem niedostosowanym społecznie/zagrożonym niedostosowaniem społecznym posiadającym diagnozę ADHD,
- organizacja spotkania dla dyrektorów placówek doskonalenia nauczycieli i nauczycieli konsultantów ds. kadry kierowniczej oświaty w obszarze zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki uczniów z rozpoznaniem ADHD,
- opracowanie publikacji pt. „Rola biblioterapii w pracy z dzieckiem z ADHD - wskazówki metodyczne”, skierowanej do nauczycieli, ze szczególnym uwzględnieniem wychowania przedszkolnego, edukacji wczesnoszkolnej i nauczycieli bibliotekarzy.

ORE prowadzi szereg działań wspierających realizację zadań z zakresu wsparcia uczniów z różnymi potrzebami, w tym m. in.:

⁷ Art. 44e ustawy - Prawo oświatowe.

- 1) projekt FERS pn. „Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartej na Specjalistycznych Centrach Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW) i jego wdrożenia”;
- 2) szkolenia i doradztwo dla kadr poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Ośrodek Rozwoju Edukacji zaplanował również zorganizowanie ogólnopolskiej konferencji nt. edukacji dzieci i młodzieży z ADHD, która odbędzie się 27 marca 2025 r.

W roku szkolnym 2024/2025 jednym z ustalonych przez Ministra Edukacji kierunków realizacji polityki oświatowej państwa jest „Wspieranie dobrostanu dzieci i młodzieży, ich zdrowia psychicznego. Rozwijanie u uczniów i wychowanków empatii i wrażliwości na potrzeby innych. Podnoszenie jakości edukacji włączającej i umiejętności pracy z zespołem zróżnicowanym”. Ustalony kierunek ma na celu zapewnienie wysokiej jakości edukacji w zróżnicowanym środowisku szkół i placówek. Jego nadrzędnym celem jest wspieranie tworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska, sprzyjającego aktywnemu uczestnictwu wszystkich dzieci/uczniów w procesie uczenia się i społecznym życiu szkoły, dostępności i włączeniu w nurt pełnej działalności szkoły/placówek wszystkich dzieci i uczniów. Niniejszy kierunek realizacji polityki oświatowej państwa zobowiązuje publiczne placówki doskonalenia o zasięgu ogólnokrajowym do realizacji doskonalenia nauczycieli w tym zakresie, a dyrektorów szkół do uwzględnienia tego zagadnienia w nadzorze pedagogicznym.

Kształcenie specjalne, zgodnie z przepisami ustawy – Prawo oświatowe, organizuje się dla trzech grup uczniów: niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Występowanie u dziecka zaburzeń neurorozwojowych nie może być utożsamiane ze stwierdzeniem występowania niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym. Nie wszystkie dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi wymagają stosowania w procesie kształcenia specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Wszyscy uczniowie, u których rozpoznano taką potrzebę (w wyniku rozpoznania dokonanego przez nauczyciela, rodzica lub inne osoby wskazane w przepisach⁸ lub badań diagnostycznych w poradni psychologiczno-pedagogicznej⁹), powinni mieć zapewnioną pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Za zapewnienie tej pomocy odpowiada dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, do której uczęszcza dziecko¹⁰. Katalog przyczyn, z uwagi na które występuje u dziecka/ucznia potrzeba objęcia pomocą, nie jest zamknięty¹¹, a zatem także w przypadku występowania u ucznia z ADHD innych uwarunkowań niż wymienione w przepisach, pomoc powinna być udzielona.

Należy zgodzić się z potrzebą podnoszenia jakości wsparcia w procesie rozwoju i uczenia się uczniów z różnorodnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uwarunkowanymi ADHD. MEN nie planuje jednak poszerzania obecnie obowiązujących w przepisach oświatowych

⁸ § 5 rozporządzenia w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

⁹ § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2499).

¹⁰ § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

¹¹ § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia.

kategorii niepełnosprawności czy wskazywania w przepisach prawa oświatowego rozpoznaw medycznych wg ICD i łączenia ich z dedykowanymi formami wsparcia. Osoby z tym samym rodzajem niepełnosprawności lub rozpoznaniem medycznym mogą bowiem różnie funkcjonować, a tym samym mieć różne potrzeby i wymagać innego wsparcia. Dlatego projektowany model oceny (ocena funkcjonalna) potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, ustalania adekwatnych form wsparcia oraz finansowania tego wsparcia, oparty jest na modelu biopsychospołecznym, w którym funkcjonowanie dziecka/ucznia rozumiane jest jako wynik interakcji pomiędzy jego indywidualnymi cechami (stan zdrowia, możliwości psychofizyczne) a środowiskiem, w jakim dziecko uczy się i wychowuje. Tym samym w ocenie przyczyn trudności w rozwoju i uczeniu się dziecka oraz planowaniu działań, które te problemy rozwiążą, uwzględnia się to jak jego stan zdrowia, możliwości psychofizyczne, ale także zasoby i bariery w środowisku, wpływają na proces uczenia się dziecka i jego funkcjonowanie społeczne w przedszkolu, szkole i placówce.

IV. Programy szkoleniowe

MEN podjął działania, których celem jest uzupełnienie istniejącej oferty w zakresie doskonalenia nauczycieli zapewnianej - zgodnie z kierunkami polityki oświatowej państwa oraz potrzebami nauczycieli - przez placówki doskonalenia nauczycieli. MEN zlecił zarówno realizację programów szkoleniowych, jak również organizację studiów podyplomowych, których ukończenie umożliwia poszerzenie wiedzy i umiejętności przez nauczycieli lub zdobycie nowych, dodatkowych kwalifikacji. Obecnie uruchomiona została już trzecia edycja bezpłatnych dla uczestników studiów podyplomowych na kierunkach:

- 1) Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i wsparcie rodziny;
- 2) Pedagog specjalny w edukacji włączającej;
- 3) Psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym;
- 4) Polski język migowy dla nauczycieli.

Jednym z przykładów programu szkoleniowego, uruchomionego na zlecenie MEN, jest wspomniany wcześniej projekt pn. „Szkoła dostępna dla wszystkich”, którego głównym celem jest podniesienie kompetencji nauczycieli specjalistów (pedagogów, psychologów, pedagogów specjalnych, logopedów) w zakresie udzielania wsparcia adekwatnego do potrzeb wszystkich grup odbiorców (dzieci/uczniów, rodziców, nauczycieli).

Projekt ma również komponent badawczy i ewaluacyjny, a wyniki otrzymane w rezultacie tych działań zostaną wykorzystane do stworzenia banku praktyk sprawdzonych empirycznie, które zostaną udostępnione wszystkim przedszkolom, szkołom i placówkom systemu oświaty. Projekt realizowany jest od maja 2023 r. do września 2025 r.

Ponadto MEN zleciło IBE realizację projektu pn. „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży”¹². Projekt realizowany jest w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS). Głównym celem projektu jest wypracowanie i zwalidowanie rozwiązań metodycznych i organizacyjnych wspierających dostępność edukacji dla dzieci i młodzieży, a także rozwijanie kompetencji kadr systemu oświaty w obszarze pracy z dziećmi/uczniami z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

¹² Projekt realizowany jest w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).

W ramach ww. projektu opracowane zostały m. in. materiały metodyczne, dotyczące projektowania uniwersalnego oraz racjonalnych usprawnień w edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na podtrzymywanie uważności i motywacji uczniów. Materiały są bezpłatnie dostępne na stronie internetowej IBE¹³.

Działania przewidziane w projekcie skierowane są również na potrzeby dzieci/uczniów, u których potrzeby rozwojowe i edukacyjne wynikają ze stwierdzonego zespołu ADHD. W projekcie zaplanowano m. in. opracowanie profilu funkcjonalnego ucznia z ADHD w kontekście doradztwa zawodowego i oceny predyspozycji zawodowych, przeprowadzenie analizy dobrostanu szkolnego uczniów z ADHD, a także przegląd narzędzi diagnostycznych i materiałów metodycznych, wykorzystywanych w pracy z uczniami i uczennicami z ADHD.

W projekcie powstanie również nowy poradnik metodyczny, dotyczący pracy z dziećmi i uczniami, którzy w związku z rozpoznaniem ADHD wymagają wsparcia w procesie uczenia się i funkcjonowaniu społecznym. W pracach na poradniku przewidziano współpracę ze środowiskiem osób z ADHD. W okresie od kwietnia 2025 r. do grudnia 2027 r. zorganizowany zostanie również cykl szkoleń online dla nauczycieli przedmiotów.

Działania IBE w projekcie pn. „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży” w zakresie pracy z uczniami z ADHD:

1. Ekspertyza „Model oceny funkcjonowania ucznia z ADHD – w stronę standardu diagnostycznego”, która została wykonana w 2024 r.
2. Opracowanie w I kwartale br. poradnika metodycznego dla nauczycieli w zakresie pracy z uczniami z ADHD na wszystkich etapach edukacji.

Planowana struktura poradnika:

- ADHD – aktualne kryteria diagnostyczne i terminologia
 - ADHD – portret(y) psychologiczne i edukacyjne (edukacyjne i psychologiczne skutki ADHD)
 - ABC potrzeb uczniów z ADHD
 - Metody pracy indywidualnej i w małych grupach
 - Uczeń z ADHD w zespole zróżnicowanym – strategie pracy nauczycieli przedmiotów
 - Zasoby wspierające ucznia z ADHD i jego rodzinę
 - Zasoby wspierające nauczycieli.
3. Organizacja w okresie od kwietnia br. do grudnia 2027 r. cyklu szkoleń online dla nauczycieli przedmiotów, które obejmą szkolenia z trenerem w wymiarze 3 godz. spotkania i 3 godz. samokształcenia (poradnik, case studies, webinar do odsłuchania). Przewidziano cztery programy szkoleń adresowanych do nauczycieli przedszkoli oraz trzech etapów edukacyjnych.
 4. Narzędzie do oceny kompetencji metapoznawczych uczniów i uczennic wraz z poradnikami dla użytkowników, które będzie możliwe do wykorzystania również w pogłębionej ocenie funkcjonowania uczniów z ADHD (do 2029 r.).

¹³ <https://ibe.edu.pl/pl/zasoby-wspieranie-dostepnosci-edukacji>

5. Opracowanie funkcjonalnego profilu zawodowego dla uczniów z ADHD wraz z materiałem metodycznym dla doradców zawodowych (do czerwca 2026 r.).

V. Finansowanie działań wspierających dzieci i uczniów z ADHD

Finansowanie działań wspierających dzieci i uczniów z ADHD jest możliwe w obecnym stanie prawnym. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁴, Ministerstwo Edukacji Narodowej opracowało regulacje zawarte w rozporządzeniu z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2025¹⁵.

Finansowanie realizacji potrzeb uczniów z ADHD może odbywać się ze środków naliczanych m. in. wagami z tytułu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Na 2025 r. w ww. rozporządzeniu zwiększono znacząco środki na ten cel, tj. zwiększono dotychczasową wagę dla uczniów szkół podstawowych do wartości 0,053, co oznacza wzrost o 112% (dotychczasowa waga miała wartość 0,025) oraz wprowadzono nową wagę o wartości 0,034 na pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Łącznie z tytułu pomocy psychologiczno-pedagogicznej na 2025 r. naliczono w ramach kwot potrzeb oświatowych środki w wysokości ok. 2,3 mld zł. Ponadto z tytułu wprowadzenia standardów zatrudnienia nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych szacuje się, że zostaną naliczone dodatkowe środki na 2025 r. w wysokości ok. 4,4 mld zł.

Docelowo planowane jest ściślejsze powiązanie wysokości środków na realizację zadań oświatowych związanych ze wspieraniem procesu uczenia się uczniów ze złożonymi trudnościami w funkcjonowaniu, na podstawie wyników oceny funkcjonalnej. Jednocześnie kluczowe jest efektywne wykorzystywanie istniejących zasobów po stronie przedszkoli i szkół (udzielanie pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniami, godziny pracy specjalistów przedszkolnych i szkolnych, godziny na pomoc psychologiczno-pedagogiczną). Pomoc udzielana na podstawie rozpoznania takiej potrzeby w środowisku nauczania i wychowania jest bowiem udzielana szybciej (nie wymaga dodatkowego procesu diagnostycznego poza przedszkolem/szkołą) i nie stygmatyzuje dziecka.

Celem proponowanych rozwiązań jest wspieranie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju wszystkich uczniów, na który składają się nie tylko osiągnięcia szkolne, ale także rozwój społeczno-emocjonalny i przygotowanie każdego ucznia do samodzielności w życiu dorosłym.

Z wyrazami szacunku

Elżbieta Neroj

Dyrektor

/ – podpisano cyfrowo/

¹⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1572, z późn. zm.

¹⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1930.